
MAGASIN

---

fra Det kongelige Bibliotek
8. årgang nr. 3 november 1993

INDHOLD

Viden om ...	3
MICHAEL HARBSMEIER: Rejsebeskrivelser grænseløse nytteværdi	7
BODIL MARIE THOMSEN: Mode og klædedragt. Om modens bestandige flygtighed, dragtens fortidige ynde og fotografiets bedrageriske livagtighed	17
MOGENS FØNNIS: Kogebøger - fra lertavler til litterær genre	29
MICHAEL F. WAGNER: Nyttige bøger er teknologi. Fra polyteknisk litteratur til teknisk prosa	38
HAKON LUND: Arkitektur i bøger	50
VIBEKE STYBE: Børnebøger i Danmark	57
CHRISTIAN GLENSTRUP: Skolebøger - grundlag for vor viden	66
GERT POSSELT: "Al hjerne er ikke i ét hoved, al viden ej hos én"	79
JESPER DÜRING JØRGENSEN: Censur og bogundertrykkelse 1500-1849	89
JOHN T. LAURIDSEN: Forbudte ord og billeder	95
CHRISTIAN KAATMANN: Det kongelige Bibliotek som offentligt bibliotek 1793-1993	106
KRONIK. April - juni 1993	116
PUBLIKATIONER	126
FORFATTERE OG REDAKTØRER	128

Udgiver: Det kongelige Bibliotek

Redaktion: Afdelingsbibliotekar Lotte Philipson

I redaktionen: Overbibliotekar Erland Kolding Nielsen, forskningsleder,
dr.phil. John T. Lauridsen, forskningsbibliotekar Ann R. Welling.

Ekspedition: Det kongelige Bibliotek, Postboks 2149, 1016 København K.
Tlf.: 33 93 01 11

Oplag: 3.600 • Gratis i abonnement • Tryk: Bianco Lunos Bogtrykkeri A/S.

Hvor intet andet angives, er eftertryk tilladt med angivelse af kilde og evt. forfatter.

ISSN 0905-5533

Omslag: Kamma Sander

Dette nummer af Magasin er udgivet med støtte fra Tuborgfondet.

Dette nr. af Magasin er lavet i forbindelse med
Det kongelige Biblioteks jubilæumsudstilling på Rundetårn
Viden om ...

MAGASIN

fra Det kongelige Bibliotek

8. årgang nr. 3 november 1993

Department of Psychology
University of Toronto
128 St. George Street
Toronto, Ontario M5S 1A5

MAGAZIN

its Det Kongelige Brev

1851-1852

1851-1852

1851-1852

1851-1852

1851-1852

1851-1852

1851-1852

1851-1852

1851-1852

Viden om ...

Den 15. november 1993 er det 200 år siden, Det kongelige Bibliotek første gang åbnede sine døre for offentligheden. Monarkens private bibliotek blev fra 1793 offentligheden til glæde, gavn, inspiration, adspredelse og fordybelse. Utallige aviser, bøger, tids- og håndskrifter er blevet læst på læsesalen, og bøger og lærde afhandlinger blevet til efter studier i samlingerne.

Det kongelige Bibliotek har ønsket at markere dette 200 års jubilæum, som er den mest afgørende enkeltbegivenhed i bibliotekets historie siden dets tilblivelse under Frederik III omkring 1653. En af måderne, det gøres på, er en stor udstilling i bibliotekssalen på Trinitatis Kirkes loft i Rundetårn 16. november 1993 - 2. januar 1994. Her vises et snit gennem samlingerne, som ikke almindeligvis forbindes med Det kongelige Bibliotek. Det er ikke kun kostbarhederne, sjældenhederne eller pragtværkerne, som danner grundlaget for udstillingen, heller ikke lutter finkulturelle frembringelser eller akademiske læsestykker, men derimod et udvalg af de materialer, som udgør en grundstamme i biblioteket, de mange tryk, som borgerne i deres hverdag og deres arbejde betjener sig af for at orientere sig om verden.

Her udstilles "smagsprøver" på alt, fra nyt om moden i Paris, hvordan jeg reparerer min motorcykel, hvad gæsterne skal have at spise på lørdag, hvad vi lærer i skolen, rejseberetninger fra fremmede steder, instruktion i rumflyvning for menigmand, drømmearkitektur eller hvordan hus og have indrettes, hjemmebrændingens svære kunst, hvad vi læser som børn eller burde læse, og hvad voksne absolut ikke bør læse. Glipper alt andet, griber vi til et leksikon, hvad enten vi er generalister eller specialister, gymnasieelever eller tegneseriesamlere. Udstillingen er et strejftog gennem den praktiske brugslitteratur, som kommer os til nytte gennem dagen og livet, krydret med enkelte af de specialiteter som også disse genrer naturligvis rummer.

Det er lige så meget det ordinære som det umiddelbart spektakulære,

der præsenteres, men til gengæld er det emner og genrer, som vi alle har et forhold til. Udstillingen åbner for den historiske dimension i disse brugsbøger og daglige inspirationskilder, som vi i dag tager som givne, selvfølgelige størrelser. En kogebog er ikke blot en kogebog, det sidste "modeskrig" fra Paris har man ikke kunnet orientere sig om, før ugebladene havde udviklet sig som genre, dampkedlerne kom længe før smedenes instruktionsbøger og ingeniørernes lærebøger, kørelærerens teoribog blev ikke 'opfundet' sammen med bilen osv. De har hver især en historie og et udviklingsforløb, oftest et langt forløb, før de har fundet den form og det udseende, vi kender i 1990'erne.

Samtidig er det en understregning af formens foreløbighed. Nogle har allerede længe talt om det bogløse samfund, at bogen vil dø. Udstillingen giver smagsprøver på den ny teknologi, som på ingen måde vil bogen til livs. Paradoksalt er det, at edb indlæres gennem trykte ord. Bogen er en forudsætning for de nye videns- og kommunikationsmedier. Imidlertid åbner den ny teknologi for en hurtigere og lettere adgang til en større vidensmængde. Endnu kun for de få, men Det kongelige Bibliotek har det som et af sine formål at give det, som har været for de få, udbredelse til de mange.

Denne udstilling er en understregning af, at samlingerne også rummer det, som engang har været for de mange, og siden er blevet for de få. De mange ydmyge tryksager, som har lettet arbejdet for talrige mekanikere og hjemmebrændere, adspredt masser af skoledrenge og ældre damer, m.m. og som med tiden er blevet til sjældenheder, der kun beses af de interesserede få ved studier på læsesalen. Det kongelige Bibliotek er et skatkammer også af de ydmyge og uprætentiøse tryk, som på en meget konkret måde sender én direkte ind i værkstedet, karlekammeret, barneverdenen eller damernes saloner.

Dette nummer af *Magasin* er blevet til i tilknytning til udstillingen på Rundetårn. Udstillingsarrangørerne har bedt en række fagfolk på forskellige områder, om de ville bidrage med artikler, som kunne sætte det udstillede i perspektiv. Til vor glæde fandt vi straks stor imødekommenhed over for opgaven, hvor et hovedkrav var, at artiklerne skulle kunne læses med udbytte uden kendskab til udstillingen, mens omvendt besøgende på Rundetårn kun vil få så meget større glæde af en rundgang, hvis de tager dette nummer af *Magasin* i hånden og bevæger sig rundt såvel blandt

håndskrevne kogeboøger som CD-ROM'er.

Et særligt afsnit i udstillingen giver de besøgende et indtryk af, hvordan det som låner har været at benytte Det kongelige Bibliotek 1793-1993 og ikke mindst, hvordan det er nu og bliver i fremtiden. Til formålet præsenteres det katalogapparat, som gennem tiderne har været uomgængeligt for at finde det ønskede i bogmasserne. Der går en lige linje fra de første håndskrevne katalogkort til bibliotekets online-søgesystem REX og de mange CD-ROM'er med fagbibliografier og opslagsværker, som der er lejlighed til at benytte på udstillingen.

Det vindende byggeprojekt for Det store nye kongelige Bibliotek, som skal stå færdig på Havnefronten i 1996, er vist frem i model på Rundetårn. En understregning af, at bibliotekets indre og ydre modernisering går hånd i hånd.

Magasins læsere vil gennem dette nummer kunne danne sig et indtryk af, hvordan Det kongelige Bibliotek har kunnet bringe sine mange brugere viden om, og læserne bliver i det hele taget også sædvanen tro i dette hæfte bragt vidt omkring.

Udstillingsarrangørerne vil til slut gerne takke *Magasin* for at have givet plads til *Viden om*-artiklerne, også en særlig tak til Kontakt- og Oplysningsafdelingen for vejledning og en stor praktisk indsats, til arkitekt Søren Mikkelsen for et frugtbart samarbejde og et væld af ideer og udforming af selve udstillingen, til Kamma Sander for et flot stykke plakatkunst, til Rundetårn for husly, i det hele taget til de mange kolleger og afdelinger på Det kongelige Bibliotek, som undervejs har givet en hånd med, og til de kulturinstitutioner, som velvilligt har udlånt genstande til udstillingen, så den ikke endte i det rene papir og edb.

Ann R. Welling   John T. Lauridsen

The first part of the document discusses the importance of maintaining accurate records of all transactions. It emphasizes that proper record-keeping is essential for the success of any business and for the protection of the interests of all parties involved. The document outlines the various methods and systems that can be used to ensure the accuracy and reliability of financial records.

The second part of the document provides a detailed overview of the accounting process, from the initial recording of transactions to the final preparation of financial statements. It covers the various steps involved in the accounting cycle, including the identification of transactions, the recording of those transactions in the journal, the posting of the journal entries to the ledger, and the preparation of the trial balance. The document also discusses the various methods used to adjust the accounts and to prepare the financial statements.

The third part of the document discusses the various methods used to analyze and interpret financial data. It covers the various ratios and percentages that are used to measure the performance of a business and to compare that performance to that of other businesses in the same industry. The document also discusses the various methods used to forecast future performance and to identify potential areas of risk.

The fourth part of the document discusses the various methods used to manage the financial resources of a business. It covers the various methods used to raise capital, to allocate resources, and to control costs. The document also discusses the various methods used to evaluate the performance of the financial management team and to identify areas for improvement.

The fifth part of the document discusses the various methods used to ensure the integrity and security of financial data. It covers the various methods used to protect data from theft, loss, and corruption, and the various methods used to ensure the accuracy and reliability of the data. The document also discusses the various methods used to ensure the confidentiality of financial data and to protect the interests of all parties involved.

The sixth part of the document discusses the various methods used to ensure the compliance of financial data with applicable laws and regulations. It covers the various methods used to identify and assess the risks of non-compliance, and the various methods used to implement controls to prevent and detect non-compliance. The document also discusses the various methods used to ensure the transparency and accountability of financial data.

The seventh part of the document discusses the various methods used to ensure the effectiveness of financial data in decision-making. It covers the various methods used to identify and assess the risks of poor decision-making, and the various methods used to implement controls to prevent and detect poor decision-making. The document also discusses the various methods used to ensure the accuracy and reliability of financial data in decision-making.

The eighth part of the document discusses the various methods used to ensure the sustainability of financial data. It covers the various methods used to identify and assess the risks of unsustainable financial data, and the various methods used to implement controls to prevent and detect unsustainable financial data. The document also discusses the various methods used to ensure the accuracy and reliability of financial data in sustainability reporting.

The ninth part of the document discusses the various methods used to ensure the transparency and accountability of financial data. It covers the various methods used to identify and assess the risks of non-transparent and non-accountable financial data, and the various methods used to implement controls to prevent and detect non-transparent and non-accountable financial data. The document also discusses the various methods used to ensure the accuracy and reliability of financial data in transparency and accountability reporting.

The tenth part of the document discusses the various methods used to ensure the integrity and security of financial data. It covers the various methods used to identify and assess the risks of non-integrity and non-security financial data, and the various methods used to implement controls to prevent and detect non-integrity and non-security financial data. The document also discusses the various methods used to ensure the accuracy and reliability of financial data in integrity and security reporting.